

23.5.2017

לכבוד	לכבוד	לכבוד
מר אביחי מנדלבלט	עו"ד יהודה זמרת	השר אריה דרעי
היועץ המשפטי לממשלה	יועמ"ש משרד הפנים	שר הפנים
משרד המשפטים	משרד הפנים	משרד הפנים
רחוב צלח אלדין 29	רח' קפלן 2, ת.ד. 6158	רח' קפלן 2, ת.ד. 6158
ירושלים	ירושלים	ירושלים
ובפקס: 02-6467001	ובפקס: 02-6701693	ובפקס: 02-5666376

שלום רב,

הנדון: מדיניות ביטול אזרחותם של אזרחים בדואים בנגב שלא כדין

בשם חה"כ עאידה תומא-סלימאן, הריני לפנות אליכם לבטל לאלתר את מדיניות משרד הפנים לפיה מבוטלת אזרחותם של אזרחים בדואים בנגב והחזרה מיידית של מעמד האזרחות לאלו שאזרחותם בוטלה, והכל כמפורט להלן:

מדיניות ביטול מעמד האזרחות של בדואים בנגב בשל "טעות במרשם"

1. במהלך השנה האחרונה ובמסגרת פעילותה הפרלמנטארית והיותה יו"ר הוועדה לקידום מעמד האשה בכנסת. ערכה חה"כ תומא-סלימאן מספר סיורים בנגב. במהלך סיורים אלו, הובאו בפניה תלונות רבות מאזרחים/יות בדואים בנגב אשר התלוננו על קיומה של תופעה רחבת היקף אליה הם נחשפים בשנים האחרונות, במיוחד החל משנת 2010. לפי תופעה זו, כאשר מגיעים אזרחים בדואים בנגב למשרד הפנים לצורך קבלת שירות ציבורי שוטף ורגיל, נבדק מעמדם ע"י פקיד המשרד, לרבות רישום הוריו ואף סביו במרשם האוכלוסין ולתקופה שחוזרת לשנים הסמוכים לקום המדינה.
2. ברבים מהמקרים נמסר לאזרחים/יות ע"י הפקיד ובמפתיע כי הם אינם אזרחים, וכי אזרחותם הוענקה להם בטעות. עוד באתו מעמד משנה הפקיד את המעמד מאזרח לתושב. מעבר לעובדה כי הם "אזרחים בטעות" לא מסופק לאזרחים אלו שום הסבר או פירוט כלשהו ואף לא ניתן להם האפשרות לטעון כנגד טעות זו. לא זו בלבד, אלא שהפקיד מציע לאותו אדם להגיש בקשה להתאזרחות, אשר אמורה להיבחן לפי הקריטריונים הרגילים של תהליך התאזרחות הקבועים בחוק האזרחות, תשי"ב – 1952.

P.O. Box 8921 Haifa 31090 Israel Tel: (972)-4-950-1610 Fax: (972)-4-950-3140

חיפה 31090, ס.ב 8921 هاتف 04-9501610 فاكس 04-9503140
חיפה 31090, ת.ד. 8921 טלפון 04-9501610 פקס 04-9503140

Email: adalah@adalah.org

<http://www.adalah.org>

3. האנשים הנ"ל נותרים מופתעים, ללא דעה כיצד להתנהג. חלק מהם מגיש בקשה להתאזרח וחלק אחר שאינו נכנס לעובי הקורא, או שאינו מודע לחשיבות מעמד האזרחות עצמה, אינו מגיש בקשה להתאזרח. לא זו בלבד, אלא שחלק מאלו שמגישים בקשה להתאזרחות, מסורבים לאחר מכן בשל אי התאמה לקריטריונים של תהליך ההתאזרחות, כגון עבר פלילי, אי המצאת מסמכים ואף אי ידיעת השפה העברית. מיותר יהא לציין, כי נשים בדואיות רבות אינן יודעות את השפה העברית וזה כשלעצמו עשוי להוביל לסירוב בקשתם להתאזרח. וכך ארעו מקרים בפועל. לדוגמא אחד המקרים שהובא בפני חה"כ תומא-סלימאן, היה עניינה של אשה בדואית שאיננה יודעת השפה העברית וכאשר ביטלו לה את האזרחות בשל טעות ברישום, היא הגישה ערר ולאחר שהתברר כי אינה יודעת את השפה העברית, נדחה הערר שלה והיא נותרה ללא אזרחות.

** רצ"ב לדוגמא דחיית ערר של תושבת בדואית ע"ש נאפלה זנון, מיום 4.4.2016.

4. בעקבות התלונות שהגיעו לחה"כ תומא כאמור, נמצאים כעת ברשותה עשרות מקרים פרטניים. לא זו בלבד, אלא שאותם אנשים שפנו לחה"כ תומא-סלימאן הדגישו כי מדובר בתופעה רחבת היקף המשפיעה על קבוצה גדולה של אזרחים בדואים בכל הנגב. במקרים שברשות חה"כ תומא-סלימאן, ישנם אנשים שבמשך 20, 30 ואפילו 40 שנה היו במעמד של אזרחים והתנהגו כך כל חייהם וכעת מעמדם בוטל ע"י פקידי משרד הפנים לאחר שהפכו אותם לתושבי קבע. מבין המקרים קיימים ילדים, שנולדו בישראל להורים אזרחים, שהפכו לתושבי קבע כאשר הוריהם נותרו במעמד של אזרחים; משפחות בהם ילד אחד הוא אזרח וילד אחר הוא תושב קבע. כמו כן, רבים מאנשים אלו מימשו בעבר, את זכותם להשתתף בבחירות לכנסת ובחרו את נציגיהם. כעת הם מנועים לעשות זאת. חלק מהם הגיעו למשרד הפנים לקבל או לחדש דרכון ולאחר שמעמדם בוטל על מקום, נבצר מהם לקבל את הדרכון, וחופש התנועה שלהם הוגבל. כתוצאה מהגבלת חופש התנועה, חלק רב מהנפגעים אשר ביקשו לעלות לרגל למִפְּה ולממש את מצוות דתם, מנועים כעת מלעשות כן.

פניות חה"כ תומא-סלימאן לבירור וביטול מדיניות משרד הפנים

5. לאור תלונות אלו ולבקשת חה"כ תומא-סלימאן, נערך בוועדת הפנים של הכנסת דיון מהיר תחת הכותרת "תעודות זהות ורישיונות לשיבת קבע מקרב האזרחים הערבים הבדואים בנגב". בישיבה זו אישרו נציגי משרד הפנים את קיומה של מדיניות זו ואף הוסיפו כי עם הגעת אזרחים בדואים לקבלת טיפול שוטף במשרד הפנים אכן נבדק רישום ההורים או הסבים שלהם במרשם האוכלוסין בתקופה שבין 1948-1952. היינו בתקופה בין קום המדינה עד לחקיקת חוק האזרחות, התשי"ב – 1952. שכן לטעמם, חוק האזרחות מגדיר אזרח כזה שהתפקד למרשם בשנים אלו.

6. יצויין כי בשנים אלו החל מקום המדינה עד לחקיקת חוק האזרחות, רבים מהתושבים הערבים לא יכלו להירשם במרשם האוכלוסין בשל הטלת הממשל צבאי על כל היישובים והאזורים הערבים לרבות באזור הסיאג' בנגב שבו רוכזו התושבים הבדואים. כמו כן

במקרים רבים בהם מבוצעת הבדיקה לגבי הסב, מדובר בבדיקת אזרחות במהלך תקופת המנדט הבריטי כאשר לא היתה קיימת אזרחות ישראלית.

7. במהלך הדיון בוועדת הפנים של הכנסת הביעו רבים מהנוכחים את תדהמתם אודות מדיניות זו ואודות היקפה וחוקיותה. בין היתר, עו"ד גלעד קרן, יועמ"ש וועדת הפנים של הכנסת נדהם לגלות כי מדיניות זו מנוגדת לחוק האזרחות וציין:

"אני אגיד את השקפת החוק בעניין. חוק האזרחות מתייחס למקרה שאזרחות נרכשה על יסוד פרטים כוזבים, זאת אומרת למקרים יותר חמורים, לא טעות של המדינה אלא בן אדם שמסר פרטים כוזבים ובגלל זה קיבל אזרחות. החוק מתיר לשר הפנים לבטל לו את האזרחות רק אם לא חלפו שלוש שנים מיום שנרכשה האזרחות, אם חלפו מעל שלוש שנים, גם אם אותו אדם מסר פרטים כוזבים, צריך את בית המשפט כדי לבטל לו את האזרחות. לכן אני לא מבין, במקרה שהמדינה עשתה טעות והבן אדם היה אזרח במשך 20 שנה, אני לא מבין מה זה "תיקון מרשם"?

....
אין מרשם שאנחנו נתייחס אליו כמרשם, אלא מדובר על קבלת אזרחות.

...
אם הוא רשום במרשם האוכלוסין כאזרח וקיבל את כל הזכויות של האזרח אז כנראה שהוא קיבל אזרחות."

(עמודים 10-11 לפרוטוקול ישיבת וועדת הפנים מספר 79 מיום 8.12.2015.

8. בעקבות הדיון והואיל ונימוקי ביטול האזרחות לא סיפקו את חברי וועדת הכנסת, סוכם כי נציגי משרד הפנים יבדקו את היקף התופעה ואת חוקיותה מבחינה משפטית וישוּבו ויעדכנו את וועדת הפנים של הכנסת. רק ביום 20.9.2016 העביר מר רונן ירושלמי, מנהל המחלקה לאזרחות במשרד הפנים, הודעה אל חה"כ דוד אמסלם, יו"ר וועדת הפנים של הכנסת תחת הכותרת "רישום שגוי כאזרחים של תושבים בנגב". **לפי הודעה זו עלה כי היקף התופעה עלול להגיע לכ- 2,600 אנשים בעלי אזרחות ישראלית שעשויים לאבדה בשל רישום בטעות מצד משרד הפנים.** יחד עם זאת, צוין בהודעה כי נתונים אלו אינם נתוני אמת וכי מתחייבת בדיקה פרטנית של כל מקרה ומקרה. כך שהיקף התופעה עלול להיות גבוה עוד יותר.

9. בהמשך ציין מר ירושלמי, כי היקף התופעה והדרכים לפתרונה הועברה לשר הפנים, אשר החליט על הדרך הבאה כפתרון לסוגיה:

"הדרך הראויה ביותר לכך הינה כי רשות האוכלוסין תבצע בדיקה פרטנית של כל רשימת הפוטנציאל, בעקבותיה תיערך פנייה יזומה לכל מי שיימצא כי למעשה הוא אינו אזרח. במסגרת פנייה זו יזומן אותו אדם לבירור מעמדו ולהליך התאזרחות לפי ס' 5 לחוק האזרחות, שיעשה בנסיבות העניין באופן מהיר ככל האפשר. מאחר וכאמור לעיל לא ניתן להגיע לנתוני אמת בשליפה ממוחשבת בלבד, מקרים נוספים, ככל שיתגלו בעתיד, יטופלו אף הם בדרך של התאזרחות ובאופן מהיר ככל הניתן."

** רצ"ב פניית מר ירושלמי לחה"כ דוד מסלם, מיום 20.9.2016 אשר העתק ממנו הועבר גם לחה"כ תומא-סלימאן.

10. במקביל ובעקבות שאילתא שהגישה חה"כ תומא-סלימאן אל שר הפנים, נתקבלה ביום 25.10.2016 התשובה הבאה הנוגעת לשאלות שהוצבו ע"י חברת הכנסת באשר למספר

האזרחים הבדואים שמעמדם שונה במסגרת מדיניות זו; מספרם של אלה שהגישו בקשה להתאזרחות אחרי ביטול אזרחותם; מספר הבקשות לאזרחות שנתקבלו ונדחו; והסיבות לדחיית בקשות ההתאזרחות. מתשובת שר הפנים לשאלתא, עלו הנתונים הבאים:

- מספר האנשים שמעמדם תוקן מאזרחים לתושבים מאז שנת 2010 עמד על 60.

- מבין ה- 60 אנשים שמעמדם תוקן, 18 אנשים הגישו בקשה להתאזרחות.
- 6 בקשות להתאזרחות נתקבלו ו- 12 סורבו. 42 כלל לא הגישו בקשה כזו.
- הסיבות לאי אישור בקשות התאזרחות היו: אי עמידה בתנאים להתאזרחות כגון העדר מרכז חיים בישראל, עבר פלילי מכביד, אי המצאת מסמכים כנדרש.

** רצ"ב העתק שאילתא מספר 1420 מאת חה"כ תומא-סלימאן והתשובה לשאלתא מיום 25.10.2016 מאת השר אריה דרעי.

11. אין ספק כי למרות הנונים המופיעים בתשובה לשאלתא, כי מדובר באלפי מקרים וזאת כפי שצויין בהודעה מטעם מר רונן ירושלמי וכן מהתלוונות שהתקבלו בלשכתה של חה"כ תומא-סלימאן. ובכל מקרה היקף ישר המדיניות הולך וגדל והשלכותיה הינן הרות גורל על האוכלוסייה הבדואית בנגב.

הטיעון המשפטי

הפגמים המנהליים מחייבים הצהרה על בטלות המדיניות מעיקרה

12. ראשית כל, יש להכריז על מדיניות משרד הפנים כבטלה מעיקרה בשל אי מתן זכות טיעון ושימוע לנפגעים בטרם תבוטל אזרחותם. נציגי משרד הפנים אישרו כי אכן פקידי המשרד מבטלים על אתר את מעמד האזרחות של מי שלכאורה ולטעמם, נמצא טעות ברישום מעמדו. הם אישרו כי לא ניתן לנפגעים אפשרות לתקוף ולטעון בדבר אי חוקיות ביטול מעמד. הם גם אישרו כי האופציה היחידה שניתנת לנפגעים הינה הגשת בקשה להתאזרחות. גם ההתכתבויות שהובאו לעיל מאשרים כי המדיניות אכן מיושמת באופן הנטען לעיל. לכן אין ספק, כי בכל המקרים בהם יושמה המדיניות, היא בוצעה ללא מתן זכות טיעון ושימוע לנפגע/ת. בכך לא התאפשר לנפגע/ת לטעון כנגד החלטה ולתקוף, אותה בטרם יבוטל מעמד האזרחות.

13. הליך השימוע שאמור היה להתקיים לפני החלטה לביטול האזרחות, לא התקיים בעניינם של האזרחים הנפגעים. על כן הפגיעה בזכות הטיעון פוגמת בהליך המנהלי של קבלת החלטה לא כל שכן כשמדובר בהשלכות החמורות של הפגם המנהלי הנ"ל לאור ביטול מעמד האזרחות. על כן מדיניות משרד הפנים בטלה מעיקרה (בהקשר לבטלות החלטה מנהלית בעקבות אי מתן זכות טיעון וקיומה לפני קבלת החלטה המנהלית

ראו: עע"מ 1038/08 **מדינת ישראל נגד געאביץ**, פסק דין מיום 11.8.2009; רע"פ 4398/99 **הראל נגד מדינת ישראל**, פד"י נד(3) 637 (2000).

14. נציין בר עתה, כי עצם הפגיע בזכות הטיעון מובילה באופן אוטומאטי לפגיעה בזכות החוקתית לגישה לערכאות ובזכות להליך הוגן. שכן נמנע מכל הנפגעים לפנות לערכאות כדי לתקוף את ההחלטה בטרם תינתן. בהקשר זה ראו: בג"ץ 6824/07 **עאדל מנאע נגד רשות המסים** (פסק דין מיום 20.12.2010).

15. לפגיעה בזכות לטיעון יש להוסיף את הפגיעה באינטרס ההסתמכות של כל אלו שנפגעו ממדיניות זו או עלולים בקרוב להיפגע ממנה. שכן אף אחד לא יכל לצפות בטרם גישתו למשרד הפנים לקבלת שירות שוטף, אם הוא רשום בטעות כאזרח. וכל פנייה לבדיקת רישום זה עלולה להוביל ללא התראה לביטול המעמד. יוצא שאנשים רבים מתנהגים כאזרחים במהלך 20 ו-30 שנה ומסתמכים על מעמדם כאזרחים ולפתע מעמדם נשלל (על אינטרס ההסתמכות, ראו: בג"ץ 9098/01 **גניס נגד משרד הבינוי והשיכון**, עמוד 284, פסק דין מיום 22.11.2004).

הפגיעה החוקתית

16. כאמור, המקרים להן נחשפה מרשתי מצביעים כולם על ביטול אזרחות של מי שנולד בישראל כאשר אחד מההורים הינו אזרחי ישראל. סעיף 4 לחוק האזרחות קובע כי מי שנולד בישראל כשאחד מהוריו הוא אזרח, הוא אזרחי ישראלי, בזו הלשון:
"אלה יהיו מיום לידתם, אזרחים ישראלים מכוח לידה:
(1) מי שנולד בישראל כשאביו או אמו היו אזרחים ישראליים;"

17. לכן, כבר על פניו, זכאותם לאזרחות של הנפגעים מהמדיניות אינה מוטלת בספק וזאת ללא קשר לרישום ההורים. בנוסף, וכפי שעולה ממימוש המדיניות בפועל, יישומה הינו שרירותי, כי במרבית מהמקרים, משרד הפנים בודק התפקדות האב או הסב במרשם האוכלוסין אך מתעלם ממעמד האזרחות שיש להורה השני. כך שרבים מהאנשים שאזרחותם בוטלה, נולדו כאשר לפחות אחד מהוריהם הוא אזרח. על כן, ביטול האזרחות ע"י פקידי משרד הפנים, מנוגד לחוק האזרחות עצמו.

18. כמו כן וגם לגישת המשיבים, הרי סעיף 3א לחוק האזרחות קובע את התנאים להענקת אזרחות מכח ישיבה בישראל. תנאים אלו כוללים את ס"ק 3 הקובע כי "ביום כ"א בתמוז תשי"ב (14 ביולי 1952) הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם התושבים לפי פקודת מרשם התושבים, תשי"ט – 1949";

19. אך לא ניתן להסתפק בסעיף 3א(3) שכן בשנת 1980 תוקן חוק האזרחות ונתווסף לו ס"ק (4) הקובע כי "ביום תיקון תשי"ס הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין." התיקון לחוק האזרחות שאושר בשנת 1980 דווקא נועד על מנת לתקן עוול ולתת מענה לכל מי שלא התפקד בשנים הראשונות לאחר הקמת המדינה ובמטרה להעניק להם אזרחות ולא להותירם ללא מעמד כלשהו.

20. בנוסף, עצם החזקת תעודת זהות עם רישום "אזרח" במהלך שנים, משמעה כי אותו אדם הינו אזרח. שכן הרישום בתעודת הזהות הינו ראיה לנכונות הרישום. כך קובע החוק. סעיף 2(א)(10) לחוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה – 1965 קובע "במרשם האוכלוסין יירשמו הפרטים הבאים הנוגעים לתושב וכי שינוי בהם...אזרחות או אזרחויות, של עכשיו ושקדמו"; ובסעיף 3 לאותו חוק נקבע כי "הרישום במרשם, כל העתק או תמצית ממנו וכן על כל תעודה שניתנה לפי חוק זה יהיו ראיה לכאורה לנכונות פרטי הרישום המפורטים בפסקאות (1) עד (4) ו-(9) עד (13) לסעיף 2."

21. הנה כי כן, כל האזרחים שמעמדם בוטל בעקבות טעות לכאורה שנטענה ע"י פקידי משרד הפנים, בוטלה ללא כל תשתית ראייתית שיש בה כדי לבסס את ביטול חזקת נכונות תוכן רישום המעמד בתעודות הזהות של הנפגעים.

22. כמו כן, גם אם נמצאה טעות זו או אחרת, אין כלל סמכות לשר הפנים, לא כל שכן לפקיד זוטרי במשרד הפנים, לבטל אזרחות של אזרח בשל טעות ברישום הורה או סבו. הסמכות היחידה המוענקת בהקשר לשלילת אזרחות וביטולה קבועה בסעיף 11 לחוק האזרחות והיא נוגעת אך ורק לנימוק של מסירת פרטים כוזבים. רישום בטעות ע"י משרד הפנים, לא כל שכן כאשר מדובר בבחינת רישום הורה או אפילו סב, אינה מאפשרת על פי חוק האזרחות ביטול מעמד. לכן כל השלילות שנעשו או עתידיות להתבצע על סמך רישום בטעות, חורגות מסמכות ועל כן הן בלתי חוקיות ויש לבטלם לאלתר!

23. על כן מדיניות משרד הפנים חורגת מסמכות ויש להכריזה כבטלה מעיקר. חריגה מסמכות כזו מקבל משנה תוקף כאשר מדובר בביטול הזכות לאזרחות הנחשבת לאם כל הזכויות ולהיותה אגד של הזכויות הפוליטיות, האזרחיות, החברתיות והכלכליות (ראו: בג"ץ 2757/96 אלראי נגד שר הפנים, פד"י נ(2) 18 (1996)). יישום המדיניות פוגע על כן בעקרון החוקיות אשר גורם בתורו לפגיעה בעקרון הפרדת הרשויות.

24. לא זו בלבד, אלא שגם כאשר ניתן לשלול אזרחות בשל מסירת פרטים כוזבים, קובע סעיף 11 לחוק האזרחות כי שלילת אזרחות בשל נימוק זה יכולה להיעשות ע"י שר הפנים אם טרם חלפו שלוש שנים מיום שנרכשה האזרחות אך הסעיף מוסיף כי אם "האזרחות נרכשה על יסוד פרטים כוזבים וחלפו לפחות שלוש שנים מיום שנרכשה כאמור" אז הסמכות לשלילתה מוענקת אך ורק לבית המשפט ולא לשר הפנים או פקיד זוטרי כלשהו. וגם אז, גם אם יש כוונה לשלול אזרחות בשל מסירת פרטים כוזבים, נקבע ע"י הערכאות המשפטיות כי לא בנקל ניתן לבטל אזרחות מסיבה זו וכי יש צורך בתשתית ראייתית ומבוססת כדי להראות כי אכן נמסרו פרטים כוזבים.

25. בעניין דימיטרוב נדון מקרה של ביטול אזרחות של העותר שניתנה מכח חוק השבות ושר הפנים ביקש לבטלה לאחר שהתברר כי האזרחות הוענקה לעותר על יסוד פרטים כוזבים. נקבע, כי לא בנקל תבוטל האזרחות וכי יש לעבור הליך מנהלי אשר יתבסס על תשתית איתנה המצדיקה את ביטול האזרחות: "אולם, בשל משקלה המיוחד של הזכות

לאזרחות, משעה שהוכרה והוענקה לפרט, נדרש מטען ראייתי כבד-משקל במיוחד כדי להצדיק את ביטולה...לאור מעמדה הרם של הזכות לאזרחות, לא יכולות ראיות פחותות משקל לשמש בסיס לשלילתה של זכות זו." (ראו: בג"ץ 1884/02 **פטר דימיטרוב נגד שר הפנים**, פסקה 20 לפסק דינה של השופטת(בדימוס) פרוקצ'יה (פסק דין מיום 16.8.2010)). ובעניין **שימנוביץ** שגם בו נדון מקרה של ביטול אזרחות בשל פרטים כוזבים, נקבע כי "הסמכות הנתונה לשר הפנים להורות על ביטול אזרחות שנרכשה על יסוד פרטים כוזבים, ככל סמכות מינהלית אחרת, צריכה להיות מופעלת בזהירות ובסבירות. הדברים מקבלים משנה תוקף בהתחשב באופי ההחלטה בה עסקינן – שלילת אזרחות של אדם – ובהשפעותיה מרחיקות הלכת. הזכות לאזרחות הינה אחת מזכויות היסוד של הפרט. על כן, יש לנהוג זהירות בהחלטות הפוגעות בה או שוללות אותה, ולעשות כן לתכלית ראויה ובמידה ראויה בלבד." (בג"ץ 4082/04 **שימנוביץ נגד שר הפנים**, פסקה 10 לפסק דינו של השופט (בדימוס גרוניס), פסק דין מיום 30.5.2010).

26. בנוסף מעבר לפגיעה בזכות לאזרחות, קיימת פגיעה גורפת וחמורה בזכות לשוויון שכן יישום המדיניות גורם במבחן התוצאה להפליה פסולה על רקע לאום. כפי שפורט בפרוטוקול הדיון שנערך בוועדת הפנים של הכנסת בחודש דצמבר 2015 עולה, כי מדיניות זו נוהגת אך ורק כלפי הבדואים בנגב. וכי לא ייצא אזרח יהודי שאזרחותו בוטלה עקב טעות ברישום הוריו או סבו בשל תחולתו של חוק השבות. תוצאה זו מייצרת הפליה פסולה על רקע לאום והופכת את המדיניות לבלתי חוקית (ראו: בג"ץ 11163/03 **וועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נגד ראש ממשלת ישראל**, פס"ד סא(1) 1 (2006)).

27. בנוסף, ביטול האזרחות באופן בו תואר לעיל, הינה משפילה ופוגעת בזכות החוקתית לכבוד המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ומעבירה מסר ברור של נחיתות לאוכלוסייה הבדואית בנגב.

28. יתר על כן, ביטול אזרחותם של האזרחים הבדואים בנגב, באופן שרירותי, מנוגד להוראות המשפט הבינלאומי אליו התחייבה מדינת ישראל. סעיף 15(1) להכרזה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם משנת 1948 קובעת, כי כל אדם זכאי לאזרחות וסעיף 15(2) לאותה אמנה קובע כי אזרחותו של אדם לא תישלל ממנו דרך שרירות. גם האמנה בדבר מעמדם של מחוסרי אזרחות משנת 1954 מדברת על האיסור לשלול אזרחות ועל הקשיים הנובעים מהעדר אזרחות. בנוסף, חלה החובה על מדינת ישראל מכח הוראות המשפט הבינלאומי להימנע ממצב של חוסר אזרחות. האמנה לצמצום מחוסרי אזרחות משנת 1961 מטילה חובה על המדינות החברות לפעול למיגור תופעת מחוסרי אזרחות. והנה כאן, פועלת המדינה, לשלילה גורפת ושרירותית של אזרחות של קבוצה גדולה וגורמת בכך להעלאה גורפת ובלתי מידתית במספר מחוסרי האזרחות.

29. לאור האמור לעיל הנכם מתבקשים להנחות את משרד הפנים על כל פקידיו, לבטל לאלתר יישום מדיניות זו ולהימנע מיישומה בעתיד ;

30. להחזיר את מעמד אזרחות לאלתר לכל מי שאזרחותו בוטלה בעקבות מדיניות זו ;

31. לקבוע מנגנון ברור וכתוב, לרבות הנחיות כתובות, שיורו לאחראים במשרד הפנים לברר את הנפגעים ממדיניות זו ומי שעלול להיפגע בעתיד על מנת להבטיח כי מדיניות זו לא תיושם בעתיד.

בכבוד רב,
סאוסן זהר, עורכת – דין